

Ольга Гінзбург

**ПЕРСПЕКТИВИ ПОПОВНЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНОГО
ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ УКРАЇНИ
ДОКУМЕНТАМИ КПУ В УМОВАХ ЗМІН ЧИННОГО
ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ**

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про політичні партії в Україні» [1] право громадян на свободу об'єднання у політичні партії для здійснення і захисту своїх прав і свобод із задоволенням політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів визначається і гарантується Конституцією України (254к/96-ВР). Встановлення обмежень цього права допускається лише відповідно до Конституції України в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей, а також в інших випадках, передбачених Конституцією України. Закон містить норму, що належність чи неналежність до політичної партії не може бути підставою для обмеження прав і свобод або для надання державою будь-яких пільг і переваг.

Статутом Комуністичної партії України [2] підкреслено, що КПУ вільно проводить свою діяльність у межах, передбачених Конституцією та чинним законодавством України, тобто партія цілком діє у правовому полі незалежної України. У своїй статутній діяльності КПУ не передбачає здійснення заходів екстреміського характеру, хоча і декларує свою опозиційність.

26 серпня 1991 р. на хвилі національного піднесення Президія Верховної Ради України видала указ «Про тимчасове припинення діяльності Компартії України» [3], а 30 серпня 1991 р. вийшов указ «Про заборону діяльності Компартії України» [4]. Проте рішенням Конституційного Суду України від 27 грудня 2001 р. ця заборона була визнана неконституційною [5], що свідчить про циклічність політичного розвитку в Україні.

На початку 2015 р. в Україні окремі активні громадські та політичні діячі активізують діяльність щодо чергової заборони КПУ, закономірним результатом якої є ухвалення Верховною Радою України 9 квітня 2015 р. проектів 4-х «декомунізаційних» законів: «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», «Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років», «Про правовий статус та вшанування пам'яті учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті», «Про увічнення перемоги над нацизмом в Другій світовій війні 1939–1945» [6]. За нашим переконанням, основною

метою їх прийняття є декларативність та формування в суспільстві негативного образу КПУ, яка називається «злочинною», «тоталітарною» силою, тотожною до нацизму.

З огляду на те, що діяльність КПУ упродовж 23-х років незалежності Української держави була складовою політичного життя нашої країни, збереження документів про її діяльність має незаперечне значення. Ще у 1998 р. на сторінках фахового журналу «Архіви України» Р. Я. Пиріг звертався до лідерів політичних партій про передавання документів своїх партій до спеціалізованого архівосховища – Центрального державного архіву громадських об'єднань України. На його думку, без документів політичних партій та громадських об'єднань буде надзвичайно важко, а подеколи й неможливо здійснити історичну реконструкцію динамічної панорами сучасного політичного життя України, бо зміни керівництва партій, непрофесійне ведення діловодства, відсутність умов для зберігання спричиняють непоправні втрати документів [7]. За час, що минув, актуальність цих слів тільки посилилася. Адже при переході КПУ черговий раз на нелегальне становище частина документів з її діяльності ймовірно буде втрачена.

Оскільки політичні партії є головними інститутами політичної системи та громадянського суспільства, інструментом здійснення цивілізованого процесу формування як законодавчої, так і виконавчої гілок влади, створення та функціонування політичних партій є правовою основою багатопартійної політичної системи та розвитку демократії. Відповідно до ст. 10 «Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» [8], кожен має право на свободу вираження своїх поглядів. Це право включає свободу одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. З метою збереження історичної пам'яті про діяльність КПУ за роки незалежності України, вважаємо необхідним і доцільним поповнення фондів ЦДАГО України документами політичної сили, яка була одним із учасників політичного процесу в країні та й сьогодні користується підтримкою певної частини населення. Історики, політологи, правознавці нинішнього і наступних поколінь матимуть змогу дати належну оцінку і діям комуністів, і діям політичної еліти, а також ставленню суспільства до влади і опозиційних партій. Тому неоціненну роль у збереженні історичної правди мають архівні установи нашої держави, на які покладено завдання збереження і примноження НАФ України.

Список використаних джерел та літератури

1. Про політичні партії в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2365-III. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2365-14>. – Назва з екрана.

2. Статут Комуністичної партії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpu.ua/ru/page/statute>. – Назва з екрана.

3. Про тимчасове припинення діяльності Компартії України [Електронний ресурс] : указ Президії Верховної Ради України від 26 серп. 1991 р. № 1435-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1435-12>. – Назва з екрана.

4. Про заборону діяльності Компартії України [Електронний ресурс] : указ Президії Верховної Ради України від 30 серп. 1991 р. № 1468-ХІІ. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1468-12>. – Назва з екрана.

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 139 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) указів Президії Верховної Ради України «Про тимчасове припинення діяльності Компартії України» і «Про заборону діяльності Компартії України» (справа про укази Президії Верховної Ради України щодо Компартії України, зареєстрованої 22 липня 1991 року) від 27 груд. 2001 р. № 20-рп/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-01>. – Назва з екрана.

6. Уряд пропонує Парламенту пакет законів із декомунізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/uryad-proponue-parlamentu-paket-zakonoproektiv-iz-dekomunizatsii>. – Назва з екрана.

7. Збережемо архівно-документальну спадщину українського народу. На запитання редакції відповідає начальник Головархіву України Р. Я. Пиріг // Архіви України. – 1998. – № 1/6. – С. 7.

8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004. – Назва з екрана.

Микола Горбатюк

СУЧАСНИЙ СТАН ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ КАДРІВ ВИЩОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЛЯ АРХІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Розвиток архівної справи в Україні в сучасних умовах ставить якісно нові вимоги до рівня підготовки працівників архівної галузі, потребує збільшення кількості кадрів вищої кваліфікації та постійного підвищення фахового рівня архівістів.

Після розпаду Радянського Союзу Україна успадкувала від нього не лише доволі міцну матеріальну базу і добре організовану систему архівних установ, які, правда, підпорядковувались вирішенню конкретних завдань ідеологічного спрямування, а й низку проблем. Серед них – низькі зарплати, недостатнє соціальне забезпечення, низька популярність професії архівіста тощо. Поряд із цими проблемами існували і недоліки системного характеру – поміж них і низький рівень забезпеченості архівних установ науковими кадрами вищої кваліфікації та відсутність профільних вищих навчальних закладів для підготовки архівістів та документознавців.